

Міністерство освіти і науки України
Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**72-ої наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету,
присвяченої 90-річчю
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»**

Том 2

21 квітня – 15 травня 2020 р.

Полтава 2020

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Валютний ринок - це система стійких економічних та організаційних відносин, пов'язаних з операціями купівлі-продажу іноземних та платіжних документів в іноземних валютах. Головною причиною появи і розвитку валютних ринків була необхідність обслуговування міжнародних економічних відносин.

Валютний ринок України відіграє важливу роль в економічному житті суспільства. Сьогодні на ньому наявна, по-перше, тенденція до поступової девальвації гривні стосовно іноземних валют, по-друге, підвищений попит у населення на іноземну валюту, пов'язаний з недовірою до національної грошової одиниці, що спричиняє підвищення рівня доларизації в Україні, по-третє, високий рівень зовнішнього та внутрішнього боргу, що негативно впливає на стабільність валютного курсу. Отже, внаслідок впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, проблеми сучасного українського валютного ринку набувають все більшої актуальності. Значний внесок у дослідження питання розвитку і функціонування валютних ринків досліджували чимало вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, методологічні основи аналізу соціально-економічної природи валютних ринків представлені в працях вітчизняних економістів: Т.П. Вахненко, О.В. Дзюблюка, І.І. Д'яконової, Ф.О. Журавка, В.В. Коваленко, І.Г. Лук'яненко, В.І. Міщенко, В. Жупанина, Р.С. Лисенко, Я.С. Ларіної, Береславської та ін. Значний внесок у розробку питань з реалізації валютної політики зробили зарубіжні економісти, серед яких: Л. Бальцерович, Дж.М. Кейнс, Л.Н. Красавіна, Р. МакКінон, Ф.С. Мишкін, М. Пебро, М. Фрідмен, Г. Хоггарт, В.В. Шмельов та ряд інших.

Структура валютного ринку України представлена його суб'єктами - учасниками валютного ринку: державні установи, основне місце серед яких посідають центральні банки та казначейства окремих країн; юридичні та фізичні особи, зайняті у різноманітних сферах зовнішньоекономічної діяльності; комерційні банківські установи, які забезпечують валютне обслуговування зовнішніх зв'язків, особливо брокерські контори; валютні біржі та валютні відділи товарних та фондових бірж.

Валютні ринки у сучасному розумінні склались в XIX ст. Цьому сприяли наступні передумови:

- розвиток міжнародних економічних зв'язків;
- створення світової валютної системи, що покладає на країни - учасниці визначені обов'язки у відношенні їх національних валютних систем;

- широке поширення кредитних засобів міжнародних розрахунків;
- посилення концентрації і централізації банківського капіталу, розвиток кореспондентських відносин між банками різних країн, поширення практики ведення поточних кореспондентських рахунків в іноземній валюті;

- вдосконалення засобів зв'язку - телеграфу, телефону, телексу, що спростили контакти між валютними ринками та знизили ступінь валютного і кредитного ризиків;

- розвиток інформаційних технологій, швидкісна передача повідомлень про курси валют, банки, стан їх кореспондентських рахунків, тенденції в економіці та політиці.

Серед чинників, які викликали різкі коливання курсу гривні та її знецінення в умовах світової економічної кризи слід виділити:

- надмірні обсяги кредитування в іноземній валюті;
- бажання банків отримати максимальний прибуток від спекулятивних операцій на міжбанківському ринку;

- суттєве перевищення попиту на іноземну валюту над її пропозицією на готівковому ринку внаслідок втрати довіри домогосподарств до національної валюти, що девальвує;

- підвищення рівня фінансової доларизації та поступова втрата гривнею функції нагромадження;

- зростання державного боргу.

Для стабілізації курсових коливань гривні в умовах світової економічної кризи НБУ акцентував увагу на використанні прямих інструментів валютно-курсової політики. Йдеться про перегляд лімітів валютної позиції та заборону враховувати в ній резерви; позбавлення резидентів можливості вивозити за кордон валюту, що куплена на міжбанківському ринку за індивідуальною ліцензією або залучена у вигляді кредитів тощо.

Валютне регулювання в Україні доцільно посилити за такими основними напрямками: обмеження можливостей комерційних банків щодо здійснення спекулятивних операцій; обмеження обсягів купівлі іноземної валюти лише потребами проведення поточних операцій із зарубіжними партнерами; створення перешкод для нелегального вивезення іноземної валюти з країни.

Література

1. Д. І. Коваленко, В.В. Венгер «Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика». Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 578 с.
2. Божидарнік Н. В., Божидарнік Т. В. «Валютні операції» підручник для студ. вищ. навч. закладів. Київ 2013. 696 с.
3. Гриценко Л.Л., Онопрієнко Є.Ю. «Банківська система України: сучасний стан і напрямки розвитку» - 2018 – ст. 111-116.